

Hrabák, Josef

Vzpomínka na Antonína Grunda

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1962, vol. 11, iss. D9, pp. 287-288

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/107484>

Access Date: 12. 03. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ZPRÁVY

Vzpomínka na Antonína Grundu

Před deseti lety, 14. listopadu 1952, zemřel náhle ve věku 48 let profesor české literatury na filosofické fakultě v Brně Antonín Grund. V Brně působil sedm roků (od osvobození 1945) a vydatně přispěl k rozvoji literárněvědné práce v tehdejších slovanském semináři. Zemřel předčasně, a proto mu nebylo možno zpracovat rozsáhlé syntetické dílo. Oblast, na kterou se soustřeďoval, je však dnes dále rozvíjena, a už proto je nutno vzpomenout Grundova průkopnického významu.

Vědecké dílo Grundovo je bohaté. Není možno se jím v krátké vzpomínce zabývat do všech podrobností; omezíme se jen na práce klíčové, aby tím jasněji bylo vidět, co jeho dílo naší literární vědě přineslo.

Před soudem příštích generací ob stojí Grundovo dílo čestně už proto, že jeho ústředním bodem je otázka vztahu literatury k lidu. Grund řeší tento problém ve dvou velkých obdobích, a to jednak v době obrozenské, jednak v 15. a 16. století. Práce z doby obrozenské jsou soustředěny okolo díla Erbenova a rozlihají se dále přes Háalku k Teréze Novákové; práce z doby renesanční objímají naši kulturu od Hynka z Poděbrad až po Bedřicha z Donína (počátek 17. století) a přitom se v časovém průběhu soustřeďují stále více na problematiku lidového čtení. Tím, že se Grund zabral do obrození a ukázal na význam Erbenův, pomohl vysledovat lidové kořeny naší klasické literatury 19. století; tím, že studoval literaturu určenou lidu z tak dlouho opomíjené renesanční doby, vytváří předpoklady pro správné pochopení souvislé demokratické tradice naší starší literatury.

Kladný přínos těchto prací si ujasníme v plném rozsahu teprve tehdy, když si uvědomíme, jakou úlohu hrály pro rozvoj naší kultury v době svého vzniku a jak se zúčastnily hoje na ideologické frontě. Z toho hlediska nejvíce znamenala Grundova monografie *Karel Jaromír Erben* (1935), neboť vytvářela důrazem na národní ráz naší kultury protiváhu kosmopolitické vlně, která právě v třicátých letech stále více zaplavovala náš literární život. Je nutno ocenit už to, že v době, kdy valná část oficiální kritiky hýčkala např. surrealismus, habilitoval se jednadvacetiletý Grund na pražské filosofické fakultě velkou monografií o básníkovi nejčestějším, v níž na základě důkladného pramenného materiálu ukázal lidový a realistický základ Erbenovy poezie. Přitom — pokud jde o bohatství materiálu — neměla tato monografie sobě rovné. Grund těžil ze zkušeností, jichž nabyl jako bibliotekář Národního muzea a vedoucí oddělení pro korespondenci, prameny a staré tisky z bohatých muzejních fondů, ale studoval i prameny uložené v Brně, Leningradě, Záhřebě, Domažlicích, Vysokém Mýtě, Miletíně a jinde. Využil také zpráv starých pamětníků Erbenů. Přesto byla jeho práce kladně přijata jen zčásti, zčásti se na ni soustředily prudké útoky. Mohlo by se přímo mluvit o kampani.

Společným jmenovatelem těchto útoků byl odpor stoupenců kosmopolitické a formalistické literární vědy. Jistě Grundova mladistvá práce nebyla bez nedostatků, ale kritiky nesměřovaly k tomu, aby mladému badateli pomohly, nýbrž jim šlo o zásadní přístup k problému, o Grundovo pojetí Erbenův jako básníka lidového. Šlo tedy v jádře o kampaň proti kladnému oceňování lidovosti naší literatury. Další vývoj dal však za pravdu Grundovi, který se obíral po celý další život Erbenovým dědictvím jako jeho oddaný vykladač a vydavatel. (V souboru „Dílo Karla Jaromíra Erbenů“ vydal Grund tři svazky: r. 1938 *Básně* a r. 1939 *Průza a divadlo a České pohádky*.) A nebyl to nikdo menší nežli Julius Fučík, kdo dovedl Grundovy zásluhy o Erbenův plně ocenit.

Význam Grundovy práce o Erbenovi leží však i v tom, že je to bohatě materiálůvě doložená monografie. Grund dobře věděl, že poznání literárního vývoje je možné jen tehdy, jestliže se budeme obírat velikými zjevy monograficky; uvědomoval si nedostatky monografických prací ve své době a tak svým dílem nejen vyplnil mezeru, nýbrž i ukázal cestu kupředu.

Druhá oblast Grundovy vědecké činnosti byla věnována literatuře 15. a 16. století. Zájem o ni v posledních letech Grundova života stále sílil, a do jisté míry vystřídal pozornost k problematice doby obrozenské. Významné práce z této oblasti vznikly vesměs za Grundova brněnského působení.

Ani zde si Grund nevolil tematiku náhodně, nýbrž vycházel z vědomí povinnosti literárního historika. Věděl, že jde o dobu téměř neznámou, ale kterou je nezbytné natno důkladně poznat (což zdůrazňoval už Zd. Nejedlý). Grund, trpělivý pracovník a detailní badatel, pohroužil se do problematiky 15. a 16. století s láskou a energií. Nashromáždil veliké množství materiálu a část ho vydal v knižních publikacích *Boccacciiovské rozprávky* (1950) a *Kratochvilové rozprávky renesanční* (1952).

Po stránce metodické byly tyto práce — zejména druhá — velkým pokrokem proti pracím starším, neboť znamenaly přechod od metody biografické (která charakterizovala monografii o Erbenovi) a bibliografické (která charakterizovala většinu následujících drobných prací) k úsilí o marxistické pojetí literatury.

Zdůrazňováním lidových složek v literárním procesu 15. a 16. století přiřazuje se Grund k linii moravské vědy zabývající se polidovou tvorbou a sahající od Františka Bartoše přes Stanislava Součka až k Bedřichu Václavkovi. Na Václavkovy práce o renesanční próze Grund přímo navazuje a pokračuje v nich. Naši literární historii obohatil vlastně o novou oblast, neboť vělehol do literárního vývoje ty památky, které byly dříve přehlíženy jako málo umělecké a „neliterární“. Grund vytvářel předpoklady k tomu, aby dosud nedoceňovaná tvorba byla správně zhodnocena a aby byla vytýčena její vývojová dráha sahající od středověku přes renesanci a pobělohorskou dobu až do obrození.

Poslední práce znamenají vyšší fázi Grundova vědeckého i lidského vývoje i po té stránce, že jsou určeny širším čtenářským vrstvám. Od prací otiskovaných v odborném tisku (*Renesanční tance smrti* v Listech filologických [1948], které po řadu let pomáhal redigovat), přechází zde Grund k práci na nové základně. Uvědomuje si, že vědec nesmí pracovat jen pro úzký okruh odborníků a že musí sdělovat výsledky svého bádání širším vrstvám. A nejen to: uvědomuje si také politický význam literatury a úlohu literárního vědce pro budování socialismu.

Toto poznání ho vedlo v posledních letech jednak k práci na libretu Památníku českého písemnictví, jednak k práci v ediční radě Národní knihovny a konečně ve Společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí. — Jestliže práce na *Památníku* se týkaly doby starší, práce v ediční radě *Národní knihovny* přiváděla A. Grunda k problematice literatury 19. až 20. století. Svými velikými znalostmi a cennými zkušenostmi pomáhal vypracovat dlouhodobý ediční program této knihovny, která předkládá našemu lidu nejlepší díla české literatury. Vedle toho pečoval o dokonalou techniku ediční a přispíval k tomu, aby doslovy, jimiž jsou jednotlivé svazky doprovázeny, byly na výši odborné i ideologické. Sám zde pořídil několik edic a doprovodil je doslovy; vedle Erbenovy Kytice je to Mistr Kampanus, Hálkovy povídky a Drašar. Práce ve *Společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí* byla vlastně pokračováním přednášek, které proslovoval v aule filosofické fakulty v Brně pro širší veřejnost při různých příležitostech a které se těšily značné pozornosti, zejména pokud se týkaly otázek literárního života na Moravě (jako např. přednáška o Františku Táborském nebo přednáška Alois Jirásek a Morava).

Antonín Grund se zabýval památkami, které se zdály být mimo ohnisko literárního vývoje, v nichž byla viděna dla významu jen podružného — a zařadil je do literárního vývoje jako důležitou složku. Tím obohatil naše poznání literárního procesu starší české literatury. Nebylo mu dáno dojet k konci cesty, kterou nastoupil. Jeho živý odkaz je však v tom, že nastoupil na cestu správnou — na cestu hledající vývojovou linii naší literatury směřující k lidovosti. Měl obsáhlou znalost materiálu a musel se materiálem pomalu a dlouho prokousávat. Tím se jevil na první pohled jako pracovník teoreticky málo průbojný, soustředěný hlavně na shromažďování materiálu. Pozorný pohled však vidí Grundovo zrání. Jestliže zrál pomalu a šel krok za krokem k správnému hodnocení materiálu, je to jen důkazem jeho vědecké poctivosti. Bohatou znalostí faktů může být Grund příkladem mladé generaci, jejíž příslušníci dávali často přednost siláckému gestu před proniknutím látky, a tím propadali vulgarizacím a správný obraz literárního vývoje spíš zatemňovali než osvětlovali, nebo jej schematicky vtlačovali do apriorních konstrukcí.

Josef Hrabák